

„Existuje-li smysl a hodnota věcí už jen v jejich spotřebních vlastnostech, pak člověk převrací nejen věci, ale i sám sebe.“ Proto je i sexualita chápána jen jako konzum, promiskuita je pouze příjemná výplň volného času, bez zábran a bez rizika. Ostatně také Helmut Schelsky ve své *Sociologii sexuality* analyzoval sexualitu jako konzum, při němž lidská osobnost je znehodnocena na prodejný prostředek požitku. Toto nazírání je možné mj. právě proto, že některé pojmy technické civilizace, jako například výroba a konzum, jsou obludně zabsolutizovány.

Karel Metyš

Drobné zprávy

Téměř dvacetistránkový rozbor věnoval Lutz Rössner zcela speciální otázce, jaká je sociologická a pedagogická funkce moderních společenských tanců. (*Die soziologische und pädagogische Funktion des modernen Gesellschaftstanzes* — Die deutsche Schule, 1965, 5, s. 241–259.)

Je zarážející, že společenské vědy neberou téměř na vědomí společenské působení tance, ačkoliv o jeho globální společenské funkci — hlavně mezi mládeží — nemůže být sporu.

Historicko-sociologický rozbor ukazuje, že moderní tanec je tanec párový, a jako takový má zcela specifický sociologický dosah; na rozdíl od kolových tanců lze mluvit o revolučním zvratu, který přinesl nejprve valčík a pak další moderní tance, kvalifikované často jako odpadky civilizace a výraz dekadence. Sociologický rozbor se nemůže spokojit s tímto unáhleným hodnocením. Moderní tanec je projev, má komunikativní funkci, je výrazem osobního uvolnění, protestem proti společenské konvenci a zaběhaným tradicím. Proto má tolik odpůrců v různých institucích. Proti rozšířenému názoru o sexualitě moderních tanců Rössner dokazuje, že v moderním párovém tanci není sexuální moment primární. Znamená uvolnění z pubertální izolace, z tradiční společenské uzavřenosti, z psychické tísně, z mechanismu okolí. Dává mladým lidem možnost kontaktu s partnery druhého pohlaví, kultivuje sexualitu v erotiku. Sexualita bez erotiky klesá ve vulgárnost, v tanci se však uskutečňuje specifická sociální kultura, umožňující setkání s partnerem. Zde se otvírá i výchovná funkce moderních tanců. Tyto tance individualizují a zároveň umožňují kontakt, uvolňují i dávají vazbu, vedou ke samostatnosti, otevírají cestu k společenskému celku a řádu, lámou úzkou uzavřenost individua. Škola budoucnosti jen zvýší výchovný efekt své práce, bude-li umět zapojit do ní také tento eminentně společenský prostředek.

„Veikou“ společnost by chtěl založit v USA vicepresident Hubert H. Humphrey (School and Society, 1965, March). Její podstatu vidí ovšem idealisticky: vzdělanost sama osvobozuje člověka, nevědomost plodí otroctví. 88. kongres USA dostal jméno „Kongres pro vý-

chovu“, protože odhlasoval větší položky na školství, které má vzestupnou tendenci: Na školách prvního a druhého stupně je 46 miliónů žáků, v roce 1974 jich má být 54 miliónů. V minulém roce bylo dva milióny absolventů vysokých škol. V příštích letech má vzrůst tento počet ročně o milión. Humphrey ovšem nezaměřuje také některé stinné stránky v tomto obrazu: 40 % posluchačů opouští vysoké školy bez absolutoria a jen 43 % je úplně absolvuje. Těto školské „úmrtnosti“ nezabrání jen skvělé materiální vybavení škol. Je třeba odstranit příčiny studijních neúspěchů. Stroje snižují fyzickou námahu dělníků, ale kladou na ně větší intelektuální nároky. Dnešní ekonomika v USA dává možnost pracovního uplatnění, ale jen těm, kdo jsou na ně připraveni. Stále je větší nepoměr mezi prospěchem žáků z chudších vrstev a mezi dětmi zámožné buržoazie. Vyrovnání tohoto znepokojivého rozdílu je ve vicepresidentově projevu ovšem spíše vysloveno jako obecný postulát než jako promyšlené, konkrétní řešení.

Vztahy mezi volným časem a kriminalitou mládeže sleduje darmstadtský lékař Karel Holzschuh (Jahrbuch für Volksgesundheits 1965/64, Hohenneck — Verlag, Hamm i. W.) — Ještě nikdy snad neměla mládež tolik zábavy a rozptýlení. Měla by tedy být šťastná, ale není. Sebevražednost dětí a mládeže stále stoupá. Dosahuje znepokojivých rozměrů v civilizovaných zemích s vysokým životním standardem, například v USA, Dánsku, Švédsku, Švýcarsku a v NSR. Hmotný blahobyt nezaručuje ještě spokojenost. Mladí lidé nevidí v životě dostatečný úkol a smysl. Je třeba naplnit volný čas mládeže obsahem, který by dal smysl jejich existenci. Soudci mládeže souhlasně zjišťují, že většinu trestných činů spáchá mládež po ukončení pracovní doby, hlavně koncem týdne. Víkend je tedy kritický v kriminalitě mládeže. Většina deliktů je spáchána v noci z pátku na sobotu, ať jde o rvačky a ublížení na těle, přepady, vloupání a mravnostní přečiny. I alkoholismus tu spolupůsobí velmi neblaze. Pětidenní pracovní týden, vychvalovaný často jako pokrok, přinesl také povážlivé nevýhody. Příliš mnoho volného času, který není rozumně vyplněn, znamená zahálku, vede k mravnímu úpadku a zločinnosti. Problém volného času, získaného mechanizací a automatizací, jsme ještě zdaleka nevyřešili. Lidstvo má zde před sebou úkol, který nestrpí odkladu.

Na 30 pracovištích v Paříži se provádí sociologický výzkum, jímž jsou pověřeny stovky odborných pracovníků a pomocné síly, kterých je na 3000. Profesor Jean Stoetzel, profesor sociologie na Sorbonně a budovatel ústavu pro veřejné mínění, konstatoval v projevu na Akademii morálních a politických věd mimořádný vzestup sociologického bádání

ve Francii. Značné vědecké úspěchy má sociologie průmyslu, vědy, politiky a po nich přichází na řadu sociologie náboženství.

Teprve v letošním květnovém čísle západoněmecké revue *Die pädagogische Provinz* byly otištěny hlavní referáty a diskusní příspěvky ze symposia v St. Augustin b. Siegburg v NSR, které vloni na podzim se soustředilo k problému pravdy, svobody a tolerance. Konference se účastnili nejen filosofové a teologové, nýbrž i psychologové, sociologové, lékaři a biochemici. Skoro ve všech referátech je sociologicky zajímavý materiál. Pozornosti si zaslouží především bohatě dokumentovaný projev Franka Benselera o manipulovaném člověku a studie Alfonse Adamse o formách lidské sociability (*Freie und vorgegebene Formen menschlicher Gesellung*).

Vztahy mezi společností a universitou jsou v NSR pozorně sledovány na několikere rovině. Nároky společnosti na vysoké školy rostou, jak ukazuje například J. H. Knoll, když probírá tuto otázku v souvislosti s novými universitami. (*Pädagogische Rundschau*, 1965/2.) Autorova hlavní teze, dogmaticky vystředěná, zní: Kontakt s vědou, s jejími obsahy a myšlenkovými postupy, musí být východiskem a základem vysoké školy v NSR. Zde se

ovšem hned otvírá stará bolest: Rozpor mezi „čistou“ vědou a mezi přípravou studentů pro praktické zaměstnání. O osobním kontaktu posluchačů s profesory je těžko mluvit, uvážíme-li, že počet studentů na universitách například v Mnichově, Hamburku a jinde, se studijními možnostmi pro 4000–5000 studentů, překračuje dvojnásobek těchto čísel. Pro novou organizaci universit je zajímavý například pokus v Bochumu, který sdružuje do areálu fakulty příbuzných oborů. Zajímavé je, že pro toto řešení se vyslovil Karel Jaspers a proti němu sociolog H. Schelsky.

Problematika politické výchovy je v NSR velmi aktuální. Dokládá to počet studií věnovaných tomuto tématu například v 1. čtvrtletí letošního roku. — Günther Scholz doporučuje aktivizaci žáků a probuzení osobního stanoviska, které nezavírá oči před rozpory moderní společnosti. (*Pädagogische Welt*, únor 1965). K. G. Fischer zdůrazňuje význam „vhledu“ (= *Einsicht*), který je důležitým didaktickým předpokladem politického vzdělání (*Pädagogische Rundschau*, leden 1965). Walter Jacobsen upozorňuje na význam psychologických znalostí a zkušeností při vytváření úsudku o politickém dění (*Schule und Psychologie*, únor 1965). Autor zde také otiskuje rezoluci západoněmeckých pedagogů, psychologů a sociologů, která se vyslovuje pro studium a výzkum celého souboru otázek politické psychologie. Jednu z vážných příčin německého selhání před Hitlerem vidí také v neznalosti psychiky a jejich zákonitostí. Nacistická propaganda lehce vyplnila toto vakuum.

Karel Metyš